

Lausunto Kainuun hyvinvointialueen laajaan hyvinvointikertomukseen 2020–2022 osa I-asiakirjaan

Kainuun hyvinvointialueen laatima hyvinvointikertomus osa I kuvaa hyvin ja kattavasti Kainuun alueen hyvinvointityön keskeisiä onnistumisia ja kehittämisen kohteita, kuten myös alueen väestön hyvinvointia eri väestöryhmät huomioiden. Pääosin kainuulaiset ovat tyytyväisiä asuinalueensa olosuhteisiin ja kokonaisvaltaisesti katsoen Kainuun väestö voi kohtuullisen hyvin, mutta selviä kehittämisen kohteita on havaittu.

Suomussalmen kunta haluaa nostaa esille erityisesti suun terveydenhuollon palvelut ja niistä tiedottamisen, sillä esimerkiksi tervehampaisten 12-vuotiaiden osuus on 50 % kun koko maassa se on 61.6 %. Alle 12-vuotiaiden, joilla on runsaasti kariesta, osuus on yhden prosenttiyksikön suurempi kuin koko maan keskitaso (4 %). Ajatellen suun terveyden merkitystä kokonaisvaltaiselle terveydelle ja hyvinvoinnille, on tärkeää, että palvelujen saatavuus turvataan kaikilla alueilla siten, että palvelujen jonotusajat ja sijainti eivät nouse kynnykseksi palvelujen käyttöä ajatellen.

Toisaalta on myös pidettävä kiinni niistä seikoista, jotka ovat nyt keskeisiä hyvinvointia edistäviä toimia ja maan keskiarvoa parempia, kuten esimerkiksi koulukuraattori- ja psykologipalvelujen hyvä saatavuus ja mitoitus. Myös lastenneuvolan terveystarkastusten peittävyys 4-vuotiailla (64 %) on maan keskiarvoa vajaa 13 % prosenttiyksikköä parempi, mutta toisaalta prosenttiosuudessa on silti kehitettävää.

Lisäksi huomiota on kiinnitettävä koko Kainuun tasolla MOVE-mittausten tuloksiin, joiden perusteella lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky on maakunnan alueella laskenut. Kuten kertomuksessa todetaankin, fyysinen toimintakyky muodostaa riskin henkilön terveydelle ja kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Henkilöllä on vaikeuksia selviytyä väsymättä arjen fyysistä toimintakykyä vaativista toiminnoista. Tätä ilmiötä on hyvä seurata koko Kainuun toimesta ja yhteistyötä tehden sekä yhteisiä ratkaisuja hakien, vaikka itse perustason työ tältä osin onkin iso osa kunnan roolia.

Työikäisten osalta hyvinvointi on kohtuullisella tasolla. Elämänlaatunsa hyväksi tuntevien 20–64-vuotiaiden osuus on 56 %, mikä vastaa maan keskitasoa. Positiivista on, että työttömien terveystarkastukset ovat toteutuneet Kainuussa muuta maata paremmin, mutta tässäkin lienee kokonaisuutena kehittämisen varaa. Huolestuttavaa on, että työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä ikäluokasta on 9,9 % kun koko maassa se on 6,3 %. Lisäksi esimerkiksi kainuulaismiesten itsemurhakuolleisuus/100 000 as. on 53,5 (keskim. maakunnista 49,9) naisten 16,7 (14,8). Ehkäisevään mielenterveystyöhön ja mielenterveyspalvelujen saatavuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota, missä korostuvat sekä hyvinvointialueen vastuu palvelujen järjestäjänä ja kuntien rooli HYTE-työn edistäjinä.

Ikääntyneen väestön osalta lähes 80 % yli 75-vuotiaista kainuulaisista oli tyytyväisiä ihmissuhteisiinsa, mikä on samaa tasoa kuin maassa keskimäärin. Myöskin asuinalueen olosuhteisiin ollaan pääosin tyytyväisiä, minkä lisäksi 40 % ikäihmisistä kokee elämänlaatunsa hyväksi. Kotona asuvien 80 vuotta täyttäneiden määrä on Kainuussa 88 %, mikä vastaa maan keskitasoa. Kotona asuvien ikäihmisten määrään liittyen on hyvä huomioida palvelujen hyvä saavutettavuus maakunnassa, jossa välimatkat ovat pitkät, mikä on hyvä ottaa huomioon palvelujen suunnittelussa. Esimerkiksi terveystarkastusten toteuma 65 vuotta täyttäneille oli Kainuussa 0,4 % koko maan osalta vastaava luvun ollessa 0,6 %. Lisäksi lääkärin vastaanottopalveluita riittämättömästi saaneiden osuus niitä tarvinneista 75 vuotta täyttäneistä on Kainuussa 29 %, kun koko maassa vastaava luku on 21 %.

Nämä ovat seikkoja, jotka on niin ikään otettava huomioon sote-palvelujen järjestämisessä, etenkin maakunnan ikärakenne ja välimatkat huomioiden.

Tässä yhteydessä on hyvä nostaa esille myös mielenterveyspalvelujen saatavuus, sillä Kainuun yli 75-vuotiaan väestön yksinäisten osuus, psyykkisesti kuormittuneiden osuus sekä elämänlaatunsa heikoksi kokevien osuus on Kainuussa muuta maata korkeampia. Toki mielenterveyspalvelujen lisäksi on hyvä muistaa kunnan rooli ennaltaehkäisevien palvelujen, kuten harrastus-, kulttuuri- ja koulutuspalvelujen tuottajana. Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyö HYTE-työssä on myös tässä suhteessa erittäin tärkeää.

Suomussalmen kunta toteaa, että laaja hyvinvointikertomuksen I-osio nostaa hyvin esille hyvinvoinnin tilan Kainuussa eri ikäryhmät huomioiden. Hyvinvointia indikoivia lukuja tarkastellen on oletettavaa, että Luvussa 7 (keskeiset opit hyvinvointikertomuksesta hyvinvointisuunnitelman laatimiseen), mainitut opit otetaan huomioon myös hyvinvointialueen palveluja suunniteltaessa. Lisäksi Suomussalmen kunta toteaa, että HYTE-toiminta vaatii hyvää yhteistyötä kuntien HYTE-ryhmien ja hyvinvointialueen HYTE-elinten välillä, koska lain mukaan molemmilla osapuolilla on vastuunsa tässä toiminnassa. Esimerkiksi nyt hyvinvointialueen toiminnan alussa HYTE-toimijoiden yhteinen kokoontuminen/koulutuspäivä sekä suunnitelma tulevista tapaamisista olisi tarpeen.